

CHƯƠNG 3: BẤT NHẤT DỊ

Luận nói: Chủng tử nhiễm ô này, cùng với A-lê-da thức giống và khác như thế nào?

Giải thích: Chủng tử của phẩm Pháp bất tịnh đó, trong A-lê-da thức, có thể khác hay là không khác vì có thể riêng. Nếu như thế thì có lỗi gì? Nếu khác thì các chủng tử đáng lẽ có từng phần sa biệt, thì A-lê-da thức cũng đáng lẽ cũng phải trở thành vô lượng phần như vậy. Nếu chủng tử tự khác với bản thức thì nghĩa không khác từng sát-na diệt sẽ không thành. Nếu thức này cùng với chủng tử khác nhau, thì sự huân tập của hai nghiệp thiện ác trong thức sẽ tùy theo nghiệp hoặc thiện hoặc ác mà sinh khởi chủng tử. Ông thừa nhận chủng tử là vô ký, thì tại sao lại được khác? Thức này nếu không khác với chủng tử thì chủng tử kia là nhiều và thức này là một. Sao không khác? Câu vấn nạn này hiển thị ra hai thứ lỗi, là lia hai lỗi của chủng tử kia mà vấn nạn. Phải nên hiểu rõ nghĩa của không phải một và không phải khác.

Luận nói: Không do vật thể riêng khác cho nên khác, hoà hợp như vậy tuy khó phân biệt nhưng không phải không khác.

Giải thích: A-lê-da thức này cùng với chủng tử cùng sinh như vậy. Tuy có năng y và sở y, không do thể riêng cho nên khác, như nhãn căn và nhãn thức, nhãn căn lấy sắc làm thể, nhãn thức lấy vô sắc làm thể. Thức này và chủng tử không có khác thể này, cho nên không thể nói là khác. Đã không thể nói khác, tại sao không nói chúng là một? Như vậy hoà hợp tuy khó phân biệt, nhưng năng y là giả, không có thể, sở y là thật, có thể. Giả và thật hoà hợp thì khác tướng khó phân biệt được, vì không có hai thể, ví như hai đế Khổ và Tập. Tập đế thật có quả báo, năm ấm làm thể, Tập đế là giả danh, nương vào khổ đế mà được hiển, không có thể riêng, mượn nói là nhân. Năm ấm tuy khó phân biệt nhưng không phải không khác. Thức và chủng tử cũng như thế. Tại sao vậy?

Luận nói: A-lê-da thức như vậy mà sinh.

Giải thích: Nếu không khác như trước kia khi huân tập chưa sinh, thì thức này chỉ là quả báo, không thể làm tác nhân cho pháp khác. Nếu khi huân tập sinh, thì thức này cũng phải như vậy mà sinh, cùng với bản thức không khác. Đã không có nghĩa này cho nên không phải không khác. Không có nghĩa này là thế nào?

Luận nói: Khi huân Tập sinh thì có công năng thù thắng khác biệt, gọi là tất cả chủng tử.

Giải thích: thức này trước kia chưa có công năng huân tập sinh,

sau đó mới có công năng cho nên khác với lúc trước. Thức trước chỉ là quả báo, không được gọi là tất cả chủng tử, thức sau có thể làm sinh nhân của Pháp khác, được gọi là tất cả chủng tử. Thức trước chỉ sinh tự (chính nó) tương tục, thức sau có thể sinh tự và tha tương tục cho nên thù thắng hơn thức trước, ví như hạt lúa, có công năng tự sinh mầm của nó. Nói hạt lúa là hạt giống, hạt lúa nếu để chỗ trống lâu ngày, hoặc bị lửa làm hại thì nó mất công năng, tương của hạt lúa thì không khác, nhưng vì mất đi công năng cho nên không gọi là hạt giống. Thức này cũng như thế, nếu có công năng sinh tất cả pháp và do cùng với công năng tương ứng cho nên gọi là tất cả chủng tử. Nếu công năng này rơi mất không còn, thì chỉ gọi là quả báo thức, không phải là tất cả chủng tử. Cho nên không phải không khác.

CHƯƠNG 4: LÀM NHÂN QUẢ LẤN NHAU

Luận nói: Tại sao A-lê-da thức cùng với nhiễm ô, đồng thời làm nhân lẫn nhau?

Giải thích: A-lê-da thức, hoặc làm nhân của tất cả Pháp, hoặc làm quả của tất cả pháp tất cả Pháp đối với A-lê-da thức cũng như thế. Như nghĩa này làm sao có thể biết được? Để hiển thị nghĩa này cho nên phải nói thí dụ.

Luận nói: Ví như ánh sáng đèn cùng với tim đèn sinh lửa và đốt cháy tim đèn, là đồng thời làm nhân lẫn nhau.

Giải thích: Do thể của tim đèn làm y chỉ mà có thể sinh ra lửa, ánh sáng tim đèn là nhân sinh của ánh sáng. Ánh sáng và lửa trong từng sát-na sinh có khả năng đốt cháy tim đèn, lửa ánh sáng lại làm nhân cho tim đèn đốt cháy. A-lê-da cùng với tất cả pháp kia là có chung nhân sinh. Phải nên hiểu nghĩa này. Tại sao vậy? Vì nhân này hiện tại đang trụ chưa hoại, thì sự sinh quả cũng có thể thấy.

Luận nói: Lại nữa, như bó lau cùng lúc nương tựa, giữ lẫn nhau, cho nên dựng đứng được.

Giải thích: Như hai bó lau, trong mỗi mỗi sát-na dựa vào nhau và giữ lẫn nhau.

Luận nói: Phải biết bản thức và năng huân tập làm nhân lẫn nhau. Nghĩa đó cũng vậy. Nếu như thức làm nhân cho pháp nhiễm ô, thì pháp nhiễm ô làm nhân cho thức.

Giải thích: A-lê-da thức này làm nhân sinh chủng tử. Nếu không có thức này thì ba nghiệp sinh diệt không có nơi nương tựa. Như thể mất thì công năng cũng vậy. Cho nên, do thức này, thể của các pháp sinh thì công năng cũng được lập. Thế nên bản thức làm sinh nhân cho tất cả pháp kia, tất cả pháp kia cũng như thế. Nếu các pháp không có thức này khởi, thì không có đạo lý hiện hữu trong hiện tại và chuyển pháp sau khác với pháp trước, sự biến dị này là quả của tất cả pháp kia.

Luận nói: Tại sao vậy?

Giải thích: Tại sao không nói riêng sự tương đối của các pháp khác chúng làm nhân quả mà chỉ nói rõ thức và pháp nhiễm ô làm nhân quả lẫn nhau? Đó là ngoại đạo hoặc là nhị thừa mới hỏi như vậy.

Luận nói: Lìa hai pháp này thì không thể được các nhân khác.

Giải thích: Trong thế gian, lìa hai pháp phân biệt và y tha, thì không còn có pháp nào khác. A-lê-da thức là y tha tánh, các pháp khác là phân biệt tánh. Hai pháp này gồm thấu tất cả pháp, đều bao gồm hết

tất cả ba cõi chỉ có thức, cho nên lia hai pháp này thì các nhân khác không thể được. Nếu hai pháp có chung nhân là công lực, thì quả tùy theo phẩm loại của nhân và phẩm loại đó cũng phải như vậy.
